

Ringe d. 11. oktober 2010

Til Folketingets Udvalg for Videnskab og Teknologi,
Christiansborg,
1240 København K

Prisen for Open Access

Foreningen af Danske Videnskabsredaktører er principielt tilhænger af fri adgang til videnskabelige artikler, og vi kan se, at videnskabsministeren ifølge Berlingske Tidende d. 13. september har besluttet en løsning baseret på den såkaldte forfatterarkiverede Open Access.

Denne løsning er imidlertid ikke gratis - hvis det hidtidige videnskabelige niveau og omfang skal holdes. Vi kan se, at ministeriet ikke er blevet rådgivet om dette forhold. Dels har der ikke været repræsentanter fra udgivere i det udvalg, som har stillet forslaget - på trods af EU's ministerråds udtrykkelige ønske - og dels er de økonomiske konsekvenser ikke undersøgt, selvom ministeriet havde ønsket det i udvalgets kommissorium.

Hidtil har abonnement og løssalg betalt størstedelen af de redaktionelle udgifter, men ved radikalt at kortslutte markedsmekanismene, vil denne indtægtskilde bortfalde.

Vi beder derfor Folketingets udvalg for Videnskab og Teknologi sørge for, at der bliver sikret midler til at Danmark fortsat har videnskabelig tidsskriftudgivelse af høj kvalitet.

Det nødvendige årlige brutto beløb er i størrelsesordenen 70 mio. kr.

Bilag:

- 1) Beregnet tab ved tvungen Open Access
- 2) Danske redaktørers rolle

Vi beder samtidig om foretræde for udvalget.

med venlig hilsen
Foreningen af Danske Videnskabsredaktører
ved formanden

Jørgen Burchardt
Nyborgvej 13,
DK-5750 Ringe
tlf. +45 62 62 36 17 / jorgen.burchardt @ mail.dk www.videnssamfundet.dk

Beregning af tab ved tvungen Open Access

Gratis ydelsers indflydelse på markedsmekanismer

Danske videnskabelige tidsskrifter er hidtil udgivet på et frit marked, hvor køberne har finansieret ca. 94 % af tidsskrifternes redaktionelle udgifter. De resterende midler er mindre tilskud fra forskningsråd o.l.

Indtægtsgrundlaget vil blive undermineret, hvis det offentlige – som foreslået – vil tvinge de danske forskere til at lægge deres manuskripter i biblioteksdata-baser med øjeblikkelig fri adgang.

Gratis ydelsers indflydelse på markedsmekanismer er velkendt i det private erhvervsliv, og vi vil forklare de konkrete forhold omkring videnskabelige tidsskrifter.

En person har tegnet abonnement for at sikre sig et produkt. Når et næsten tilsvarende produkt tilbydes gratis, er der intet incitament til denne udgift, og abonnementet vil derfor blive afmeldt.

Forskere skal fortsat have adgang til de publicerede artikler, men for størstedelen af abonnenterne vil et manuskript af en lavere kvalitet være tilstrækkelig, hvorfor de vil afmelde.

Hvis et tidsskrift mister blot 20 % af sine indtægter, kan den økonomiske balance rykkes til underskud og ophør. Besparelser vil forringe produktet og flere abonnenter vil afmelde. I forvejen er danske tidsskrifter ramt hårdt af portostøttens bortfald i 2004.

Der kan være fordele ved at abonnere, hvis udgiveren leverer ekstra service, som ikke findes i et manuskriptarkiv. Det er f.eks. digitale links i litteraturlister og effektive søgetjenester. Disse faciliteter er imidlertid kun indført af de store internationale forlag men ikke hos danske tidsskrifter. Derfor rammer den forfatterarkiverede version af Open Access ikke de store internationale forlag nær så hårdt.

Disse overvejelser er ikke kun spekulative. Vi har – desværre – håndfaste beviser på, at offentlig tvang til Open Access kan have katastrofale følger, når der ikke gives økonomisk compensation.

Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation vedtog i 2007, at dets støttede tidsskrifter fremover skulle lægge deres artikler gratis på nettet senest et år efter publiceringen. Denne forsinkede Open Access gav udgiverne et år til at sælge deres tidsskrifter i.

Resultatet har alligevel været katastrofalt. Til eksempel har tidsskriftet *Arbejderhistorie* de første to år mistet 25 % af sine abonnenter. De redaktionelle udgifter har måttet skæres, hvilket har givet en ringere videnskabelig kvalitet. Samtidig har tidsskriftet måttet nedsætte sidetallet 20 %.

Ikke alle tidsskrifter har kunnet overleve. Af 12 bogtrykte tidsskrifter har forskerne bag de 7 helt opgivet at udgive deres tidsskrift. Herved har vi mistet gamle tidsskrifter som *Fortid og Nutid* (1914), *Historie* (1866), *Periskop* (1993), *Uddannelseshistorie* (1967), *Folk* (1952), *Folk og Kultur* (1955) og *Den Jyske Historiker* (1969). Konsekvenserne kan blive endnu værre, idet 15 tidsskrifter endnu ikke har truffet beslutning.

Tvungen Open Access uden compensation betyder altså, at danske forskere mister mulighed for at publicere. Regnestykket for andre forskere – og befolkningen – er færre og dårligere artikler. Tidsskrifterne har hidtil været tilgængelige på biblioteker, så ingen har vundet ved Open Access; kun tabt.

Bemærk at der var et års beskyttelse af salget i den forsinkede Open Access. Den foreslåede tvungne selvarkivering har ingen beskyttelse.

Opgørelse af tab

Opgørelsen omfatter de rene redaktionelle omkostninger:

redaktionssekretær, kontorhold, redaktionsmøder, korrekturlæsning, copy editing, redaktionssystem, rentegning af illustrationer, rettigheder til fotograf og kunstner, lay out, digital opmærkning, indeksering, markedsføring af artikler, administration af redaktion m.v.

Beregningen er udført ud fra det statistiske materiale, som Foreningen af Danske Videnskabsredaktører har opbygget. Udgangspunktet er en total registrering af tidsskrifter i 2007. Der foreligger ikke detaljeret materiale fra alle tidsskrifter, hvorfor der er interpoleret ud fra tilsvarende tidsskrifter.

Materialet omfatter tidsskrifter, der er udgivet i Danmark eller som er nordiske udgivelser med en stærk dansk redaktion og hvor videnskabsfolk leverer artikler.

Tidsskrifterne har alle et videnskabeligt indhold. Nogle er højt videnskabelige mens andre er populærvidenskabelige. Sidstnævnte er medtaget, da vi mener, at befolkningen og erhvervslivets behov for videnskabelig information også skal sikres.

Vi har medtaget alle tidsskrifter, som bygger deres økonomi på abonnement og løssalg.

En del tidsskrifter har både artikler skrevet af journalister og af forskere; i disse tilfælde er udregnet et forholdsmæssigt bidrag.

I alt vil mindst 637 tidsskrifter blive berørt. Vi har dog i beregningerne fravalgt 123 tidsskrifter, som har relativt få artikler af forskere og/eller er af typen "nyhedsblad".

Tidsskrifterne er opdelt i fire kategorier med forskellige redaktionelle omkostninger efter kvalitet. Kategori 1 svarer til gennemsnittet for internationale tidsskrifter.

Totale omkostninger:

<i>kategori</i>	<i>antal tidssk.</i>	<i>sider/år</i>	<i>sider totalt</i>	<i>kr./side</i>	<i>omkostninger</i>
kategori 1	39	519	20.241	1.000 kr.	20.241.000 kr.
kategori 2	171	318	54.378	625 kr.	33.986.250 kr.
kategori 3	216	114	24.624	400 kr.	9.849.600 kr.
kategori 4	88	208	18.304	300 kr.	<u>5.491.200 kr.</u>
i alt					69.568.050 kr.

Der må forventes et relativt stort beløb til forvaltning af loven. Især de populærvidenskabelige tidsskrifter og sikring af fornyelse gennem etablering af nye tidsskrifter vil være en krævende opgave. Anslået vil administration med tilhørende fagligt sekretariat beløbe sig til årligt 1 mio. kr.

Det totale behov for tilførsel af midler er altså godt 70 mio. kr.

I et bevillingsmæssigt regnestykke kan man fratække/omfordele de hidtidige tilskud fra forskningsråd. Dette er anslået i størrelsesordenen 4 mio. kr.

Samtidig kan fratækkes udgifterne til de hidtidige biblioteksabonnementer, som omfatter omkring 7 % af tidsskrifternes abonnementer, anslået 4.585.00 kr.

En fuldt finansieret Open Access betyder derfor en netto tilførsel af offentlige midler på 62 mio. kr., som hidtil har været dækket af abonnementer, løssalg, annoncer, midler fra Copydan m.v.

Der gøres opmærksom på, at kompensationen kun drejer sig om udgivelser, der helt eller delvist har dansk redaktion og/eller udgives fra Danmark. Udenlandske tidsskrifter er ikke medtaget.

Det er heller ikke undersøgt, om kompensation kan tillades i forhold til EU lovgivningen.

Bilag 2

Danske redaktørers rolle i den videnskabelige proces

Redaktører er ved siden af forfatterne de vigtigste aktører i forskningsformidlingen. Uden redaktører ville dansk videnskab have et stærkt forringet kvalitetsniveau.

Det kan derfor undre, at Styrelsen for Bibliotek og Mediers Open Access udvalg ikke havde repræsentanter fra redaktørerne, og endnu mere forundrende er det, at udvalget indstiller til videnskabsministeren, at det skal suppleres med en bogudgiver fra Forlæggerforeningen men ikke en tidsskriftsredaktør; det ser ud til, at styrelsen bevidst udelukker personerne med størst indsigt. Derfor en kort præsentation af redaktørerne og deres rolle.

Kvalitetsvurdering og kvalitetskontrol i den akademiske verden har hidtil været udført af frie og af universiteterne uafhængige tidsskrifter. Redaktører er ofte valgt af vedkommende akademiske miljø. I Danmark er mere end 92 % af tidsskrifterne styret af et fagligt selskab eller en anden non-profit organisation.

Foreningen af Danske Videnskabsredaktører er talerør for landets redaktører – fra ca. 250 egentlige videnskabelige tidsskrifter, inkl. en del Open Access tidsskrifter, samt ca. 13 akademiske bogforlag.

Redaktørerne er "gate keepere", som skal bedømme om en artikel har den højeste kvalitet. Derfor skal redaktørerne høre til fagets absolut mest kvalificerede forskere. Kun herved er der sikret det bedste kendskab til området, så dobbeltpublicering undgås, så en artikel bygger på al tidligere forskning, og at formidlingen er så kortfattet og præcist som muligt.

Redaktører er som regel fuldtids forskere, som har redaktørarbejdet i deres fritid. Kun ved meget store tidsskrifter er der aflønning. Ved de egentlige videnskabelige tidsskrifter får redaktørerne fagfæller til at hjælpe sig til at bedømme artiklerne. Disse fagfæller arbejder tilsvarende ulønnet.

Der er stor forskel på redaktioner fra fagområde til fagområde. Inden for især STM (science, teknik, medicin) sidder få hovedredaktører, mens der kan være store redaktioner med mere end 16 personer i andre tidsskrifter.

Tidsskrifter modtager mange artikler uopfordrede, men ca. 70 % af tidsskrifterne er udfarende med at opfordre håbefulde forskere til at publicere, eller kontakter en bred kreds af forskere til et dækkende temanummer. Artiklernes eksistens skyldes redaktørerne.

Det er indlysende, at de bedste redaktører kun kan tiltrækkes og fastholdes, hvis de får en tilstrækkelig administrativ støtte. De bedste forskere er i sagens natur meget optagede. Det vil derfor være katastrofalt, hvis tidsskriftet ikke har midler til en effektiv redaktionssekretær. Alternativet ville blive tredjeklasses forskere, der har tid – hvorved tidsskriftets (og derved videnskabsområdets) kvalitet ville sænkes.

Hjælp er blevet specielt vigtigt de sidste år, hvor stram resultatstyring på universiteterne har presset forskerne til at koncentrere sig om den lokale institutions interesser men ikke videnskabens i bred forstand via de tværinstitutionelle tidsskrifter.

Det er blevet hævdet i agitationen for Open Access uden compensation, at forskernes manuskripter er af samme værdi som de færdige artikler. Man nærmest forærer forlagene noget, som de uden nogen indsats kan tjene penge på, påstås det. Dette er forkert. Der er meget stor forskel på et manuskript og den færdige artikel. Det er en grov nedvurdering af det store arbejde, vi udfører i landets redaktioner.